

Nutriënten Management Instituut B.V.
Postbus 250, 6700 AG Wageningen
T: 088 8761280
E: nmi@nmi-agro.nl
I: www.nmi-agro.nl

Landbouwers leren van elkaar

Marjoleine Hanegraaf, Romke Postma & Gerjanne Doppenberg

Slotbijeenkomst te Huldenberg, 7 maart 2016

Soil for life

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

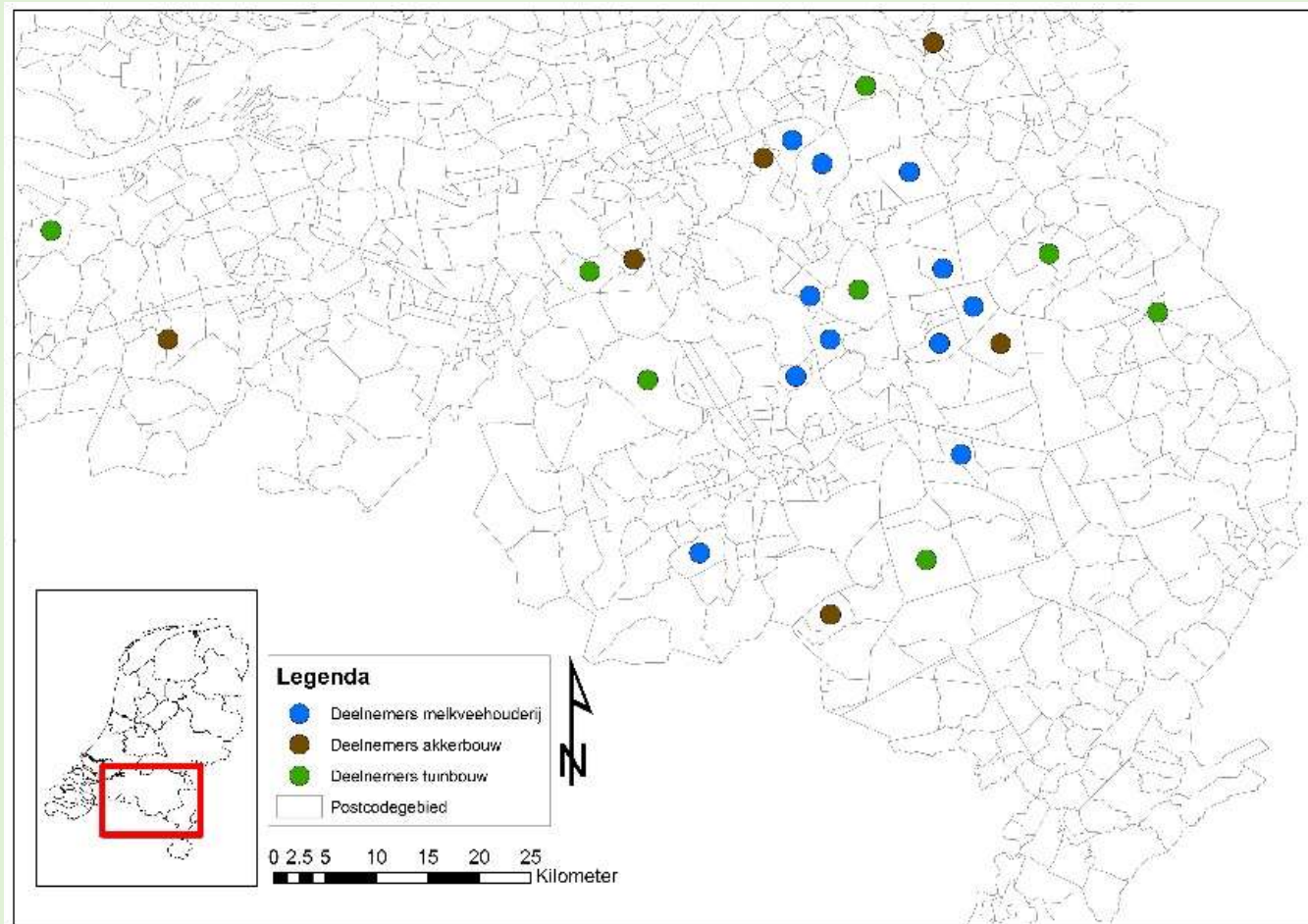

Aanpak met studiegroepen

- Komt voort uit mineralen management begin jaren '90 – was zeer succesvol
  - Winterprogramma, meerjarig project, zomeravond bijeenkomst
    - Waar zitten de extreme uitkomsten?
    - Hoe is het zo gekomen?
    - Welke maatregelen kun je nemen?
    - Wat is het effect van maatregelen?
  - Rol begeleider:
    - maakt groepsoverzicht bedrijfsgetallen, verzamelt kennis en/of regelt een externe spreker
    - bespreekt deze in de groep
    - leidt en bewaakt de discussie
- Onderling vertrouwen

NL-aanpak Demeter

3 studiegroepen

NL-aanpak Demeter

- Op bedrijven van deelnemers, inclusief rondje stal of in het veld
- Thematische bijeenkomsten, 2-3x per jaar
  - Organische stof
  - Bespreken Nmin metingen in de bodem
  - Ruimte voor specifieke vragen/onderwerpen vanuit deelnemers
- Aandacht voor 'nemen van maatregelen'
  - Nadenken over uitvoering
  - Vast agendapunt: 'voortgangsrondje'

Boodschap aan de adviseur / begeleider

Er zijn veel aanknopingspunten om over organische stof en mineralen te praten in het dagelijks management op het landbouwbedrijf

- Omarm de communicatieboodschap
- Maak kennis en materiaal eigen, laat het aansluiten bij wat je als adviseur al weet/doet
- Zie de DEMETER tool als hulpmiddel
- Discussieer over de resultaten: hoe is het zo gekomen?
- Ondernemers willen ook ervaringen van elkaar!
Maak die toegankelijk (interviews, filmpjes, excursies)

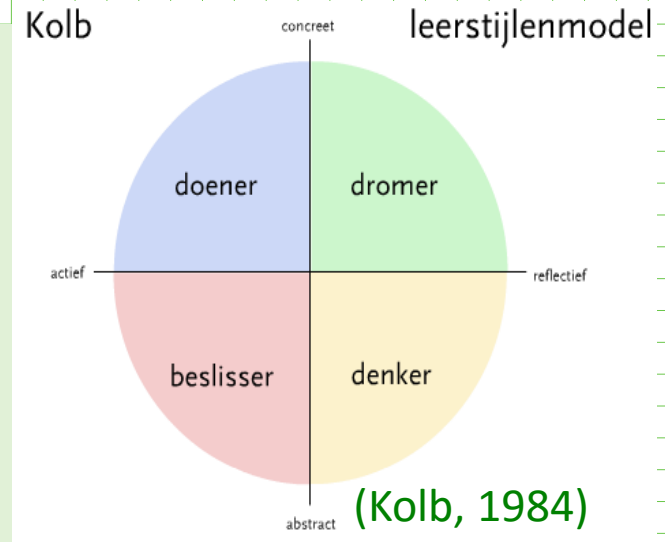
Studiegroep 2.0

Aansluiten bij:

- De leerstijlen van de ondernemers
- Wat is de leervraag?
  - Technische feiten, praktische toepassing
  - Kijken bij anderen, ervaringen delen

Groepslid treedt op als deskundige

- Gekoppeld aan thema
- Heeft actie ondernomen
- Deelt ervaringen
- Externe begeleider faciliteert

Koploper Henrie van Summeren

- Akkerbouwer
- Bestuurder
- Koploper

“Keuzes in je leven maken is essentieel”

Tabel 3. Organische stofbalans op bedrijfsniveau.

Teelt	C-balans			
	Teeltareaal	Teelt	Areaal	Bedrijf
	ha	C kg .ha ⁻¹	C kg	C kg .ha ⁻¹
Maïs + snijrogge	12	-500	-6000	
Wintergerst + bladrammenas	4,4	0	0	
Graszaad 1e jr	3,23	-1800	-5814	
Graszaad 2e jr	3,23	-1100	-3553	
Suikerbieten	6	-900	-5400	
Blijvend grasland	4	1600	6400	
Totaal Bedrijf (gem. per jaar)	29.5		-20767	-704

SOIL FOR LIFE

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Organische stofmanagement: een stap verder dan mineralenmanagement

Dank voor uw aandacht !

Romke.postma@nmi-agro.nl

+31 (0)6 – 460 207 76

Marjoleine.hanegraaf@nmi-agro.nl

+31(0)6 – 290 371 03